

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. II. Duplici Scripturæ testimonio Calvinistarum error refellitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

nostri Redemptoris, substantialiter converti in veram
et propriam & vivificantem carnem & sanguinem Jesu
Christi Domini nostri, & post consecrationem esse ve-
rum Christi corpus, quod natum est ex Virgine, & quod
pro salute mundi in cruce pendit.

Licet autem post tertiam illam adjurationem,
Berengarius constans in fide permaneret, & in
communione Ecclesiæ Catholicæ obierit, erro-
ris tamen sui pestifera semina reliquit, ut notavit
Guillelmus Malmesberienfis lib. 3. de gestis An-
golorum, ubi hæc scribit: Berengarius plane quam-
vis ipse sententiam correxerit, omnes tamen quos ex ro-
nasteris depraverat, convertere nequivit. Aded
pejoratum est alios exemplo aut verbo à bono infirmare,
quia fortassis peccatum tegebat alienum, cum de-
lectum fuerit eum. Et sane cum Berengarii re-
tractatione & obitu, ejus errores extincti non
sunt, sed inselicius repullularunt diversis sæcu-
lis apud diversas sectas hæreticorum. Illos qui-
dam attribuant Albigenisibus, contra quos se-
ptem annorum spatio generosè & feliciter pu-
gnavit S. P. Dominicus. Alii eos etiam tribuunt
Flagellantibus. Postea Waldenses, Wiclef,
Oecolampadius, Zwinglius, Petrus Martyr,
Calvinus, & alii, veram & realem corporis &
sanguinis Christi in Eucharistiæ Sacramento
præsentiam negarunt, ideoque sacramentarii di-
cti sunt. Lutherus verò talem quidem præsentiam
admisit, imò & mordicus propugnavit, ac
pro ea apologiam edidit, ut constabit ex dicen-
dis infra art. 9. sed alium Berengarii errorem,
quo integram substantiam panis & vini remane-
re post consecrationem asserbat, amplexus est,
subindeque transubstantiationem negavit, quem
plures ejus discipuli in Germania secuti sunt,
ideoque impanatores, seu panisistæ vocantur. Ne-
gat etiam Lutherus, Eucharistiam, seu Missam,
veram ratione sacrificii habere, ut patet ex libro
quem edidit de abroganda Missa, ubi se hunc
errorem à Diabolo didicisse fateretur. Unde, ut
illi objicit Petrus Faber, clarissimus Juriscon-
sultus, alio modo quàm Paulus loqui debet:
nam cum Apostolus dicat: *Quod accepit à Domino,*
hoc tradidi vobis, Lutherus dicere debet: *Quod*
accepit à Demone, hoc tradidi vobis. Hos Lutheri
errores confutabimus infra, cum agemus de
transubstantiatione, & sacrificio Missæ: hic ve-
rò Sacramentarium hæresim, apertissimis
Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testi-
monio, nec non variis rationibus Theologicis
refellimus, & postea quæ ex Scriptura, SS. Pa-
tribus, & ratione, Catholicis obijciunt, brevi-
ter ac perspicue diluimus.

ARTICULUS II.

Duplici Scripturæ testimonio Calvinistarum
error refellitur.

PLura adduci solent Scripturæ testimonia ad
refellendum Calvinistarum errorem & pro-
bandam veram & realem Christi præsentiam in
Eucharistiæ, sed duo præcipua sunt in quibus
hæc veritas manifestè exprimitur. Primus su-
mitur ex capite sexto Joannis, ubi Christus oc-
casionem capiti ex illo miraculo quo quinque pa-
nibus multa hominum millia satiavit, primum
eos ad fidem suam adhortatur, tum à fide transi-
tum facit ad corpus suum in hoc Sacramento
dandum, his verbis: *Panis quem ego dabo, caro mea*

Tom. V.

A est pro mundi vita. Nisi manducaveritis carnem Filii
hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vi-
tam in vobis, &c. Quod enim ibi Christus non
loquatur de manducatione spirituali per fidem,
ut contendunt hæretici, constat primò, quia lo-
quitur in futuro: *Panis quem ego dabo, caro mea est*,
utpote quia nondum hoc Sacramentum insti-
tuerat: cum autem de fide loquitur, non in fu-
turo, sed in præsentem, vel præterito loquitur, quia
objectum fidei semper est præsens, cum fides, ut
ait Bernardus, sit exemplar quoddam æternita-
tis, quæ præterita, præsentia, futura, sinu suo va-
stissimo comprehendit.

B Secundo, Christus ibi expressè distinguit car-
nem & sanguinem per modum cibi & potus, di-
cens: *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est*
potus: At si loquebatur de sola manducatione
per fidem, illa distinctio erat inanis & superflua;
nam comestio & potio per fidem, sunt unum &
idem, nempe credere in Christum: Ergo ibi
Christus non loquebatur de sola manducatione
per fidem.

C Tertiò, Christus ibidem comparat & præfert
Eucharistiam Mannæ, quod typus fuit hujus Sa-
cramenti, ait enim: *Hic est panis qui de celo descen-*
dit. Non sicut manducaverunt Patres vestri manna,
& mortui sunt. Qui manducat hunc panem, vivet in
æternum: At si Eucharistia esset tantum figura
Corporis Christi, vel de sola fide loqueretur,
non debuisset præferre Eucharistiam mannæ;
etenim manna etiam fuit Corporis Christi figu-
ra, ut infra ostendemus, & Patres qui manna in
deserto manducaverunt, in Christum credide-
runt, subindeque spirituali manducatione per
fidem corpus ejus comederunt: Ergo &c.

D Quartò, Christus ibidem ait: *Caro mea verè*
est cibus, & sanguis meus verè est potus: At si ejus ca-
ro solâ fide ederet, ut volunt Calvinistæ, illa
non esset verè cibus, sed tropicè tantum & meta-
phoricè: nam sicut os & guttur animæ, meta-
phoricè tantum est, neque est magis os & gut-
tur, quàm imago Regis sit verè Rex; ita & ejus
cibus & potus, est tantum cibus & potus meta-
phoricè, non autem verè & propriè: Ergo caro
Christi in Eucharistia non editur solùm manda-
catione spirituali per fidem, sed sub speciebus
panis, verè & substantialiter à fidelibus sumitur.
Unde Hilarius lib. 8. de Trinit. De veritate carnis
& sanguinis, non relictus est ambigendi locus, nunc e-
nim & ipsius Domini professione & fide nostra, verè ca-
ro est, & verè sanguis est.

E Quintò, Judæi audientes Christum dicen-
tem, *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est*
potus, litigabant ad invicem dicentes: *Quomodo*
potest hic dare nobis carnem suam ad manducandum?
Aliqui etiam ex Discipulis Christi, ex illis verbis
scandalizati sunt, & dixerunt: *Durus est hic sermo,*
& quis potest eum audire? At si Christus de spiri-
tuali manducatione per fidem loquutus fuisset,
facile hoc scandalum sedare poruisset, & unico
verbo figuræ aut manducationis per fidem, diffi-
cultatem omnem non modò elevare, sed peni-
tùs adimere: quod tamen Christus non fecit,
quin potius acrius instans, iterumque repetitis
affirmationibus dictum suum confirmans, sub-
junxit: *Amen Amen dico vobis, nisi manducave-*
ritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sangui-
nem, non habebitis vitam in vobis; & ad facien-
dam fidem hujus mysterii, mentionem fecit
miraculi futuræ ascensionis suæ, dicens: Hoc
vos scandalizat: Si ergo videritis Filium hominis

ascen-

ascendentem ubi erat prius. Quasi volens rem u-
nam inuicibilem, alia reque mirabili confirmare:
Ergo Christus ibi non loquebatur de spirituali
corporis sui manducatione per fidem, sed de ve-
ra & reali, facienda ore corporis, mediantibus
speciebus panis.

10 Adde quod solebat Christus, si quid obsecra-
usturbis proposuisset, explicare Discipulis ab ip-
so exigentibus, ut patet Matth. 13. de parabolis
seminantis & zizaniorum: quæ autem fuit un-
quam vel maior occasio vel necessitas explican-
dis sensum suum Discipulis; & corrigendi eor-
um existimationem, si falsa erat, quam tunc
temporis, cum uique ad defectionem penè om-
nes scandalizati sunt: Et tamen Christus illos
ob eam existimationem abire passus est, & ad
duodecim Discipulos dixit: *Nunquid & vos vul-
tis abire?* Quasi diceret: Non habeo aliud quod
faciam, mysterium proposui, ad quod creden-
dum fide opus est: qui non vult credere, abeat.

11 Secundum testimonium sumitur ex capite
26. Matthæi, ubi Christus adimplens quod
promiserat Joan. 6. & Sacramentum Eucharis-
tiæ instituens, sic ait Discipulis suis, *Accipite &
comedite, hoc est corpus meum.* Quibus verbis nula
alia suppetunt quæ brevius, & distinctius, &
expresius significare possint, Christi corpus in
Eucharistia verè & realiter contineri. Unde Lu-
therus, infra citandus, cum maximè propensus
esset ad hoc Sacramentum negandum, ingenuè
fessus est, se non posse tam manifeste Scripturæ
testimonio repugnare.

12 Illud tamen variis explicationibus eludere
conantur Calvinistæ. Aliqui pronomen *Hoc*, ex-
plicant adverbialiter pro *hic*, ut sensus sit, *hic se-
det corpus meum*: expositio ridenda magis quam
impugnanda; quis enim rem oculis præsentem,
cujusmodi erat Christi corpus Apostolorum
prospectui, digito videndam commonstret? Alii
explicant verbum *est*, pro significat, ita ut sen-
sus sit, panis ille significat & repræsentat cor-
pus meum, sive est signum vel figura corporis
mei. Alii non in verbo *est*, sed in nomine, *corpus*,
tropum fingunt, ut nimirum hac voce non signi-
ficetur corpus Christi naturale, sed aut mysti-
cum Discipulorum, aut signum & figura veri
corporis Christi. Alii demum pronomen *Meum*,
exponunt possessivè, ut sensus sit, *Hoc*, ostento
pane, *est corpus meum*, id est à me creatum. Sed
hæc duo postrema commenta appetè refellunt
verba subsequenti, *quod pro vobis tradetur: qui
pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.* Non
enim corpus, & sanguis Apostolorum, nec panis
à Christo creatus, sed ipsum Christi corpus, pro
nobis traditum est, ejusque sanguis in remissionem
peccatorum effusus.

13 Alia verò explicatio, verba Christi esse figu-
ratè accipienda affirmans, quæ apud Calvinistas
præcipua est, multipliciter confutari potest. Pri-
mò ex septima Synodo generali actione 6. ubi
sacra Synodus damnat hæreticos qui Eucharis-
tiam vocabant figuram aut imaginem corporis
Christi, & rationem dat sui anathematis, quia
Christus non dixit, *sumite imaginem corporis mei, sed
sumite corpus meum.*

14 Secundò ex Damasceno libro 4. fidei cap.
14. dicente: *Non est figura panis & vinum corporis
& sanguinis Christi: absit enim hoc, sed est ipsum
corpus Domini deificatum, ipso Domino dicente,
hoc est meum: non figura corporis, sed corpus: non
figura sanguinis, sed sanguis.* Similia habet

Theophylactus in cap. 26. Matthæi, de cap. 26.
Marci, ubi eadem Christi verba, *Hic est corpus
meum, exponens, subdit: Ostendit quod ipsum cor-
pus Domini est panis qui sanctificatur in altari, & non
respondens figura: non enim dicit, hoc est figura, sed
hoc est corpus meum.*

Tertiò, Christus verbis relictis Eucharistiam
instituens, testamentum condebat suum, juxta
illud Lucæ 22. & 1. Corinth. 11. *Hic calix novi
testamenti est in meo sanguine.* Unde SS. Pa-
tres, Eucharistiam, *Hæreditarium munus novi tes-
tamenti* appellant. Et Augustinus in *Plalati*
Quare litigas? (inquit) *Frater sumas. Non
est mortuus est Pater. Fecit testamentum, ubi
dixit, ipsum tenemus. Aperit testamentum. Sed
testamenta à viris bonis & prudentibus, non
verbis propriis & perspicuis condi solent. Unde
in Lege Non aliter ff. de Legatis 3. statuitur, ut in
significatione verborum alicujus testamenti
non liceat recedere à proprietate verborum, ubi
manifestum est, aliter sensisse testatorem.*
Ergo prædicta Christi verba, non figuratè & me-
taphoricè, sed propriè accipienda sunt.

Confirmatur: Testamentum vetus Exod. 24.
disertis verbis & perspicuis, antiqui Patris
datum est: Sed non deest vetus testamen-
tum, quod novum umbra & figura erat, propriis
vocibus ac perspicuis proponi, novum autem
figuratis & obscuris locutionibus tradit: Ergo
prædicta verba, quibus Christus Eucharistiam
instituit, & suum testamentum
condidit, non debent in sensu figurativo inte-
gi. Unde egregiè Tertullianus lib. 4. contra
Marcionem cap. 40. *In Calicis mentione (Chri-
stus) testamentum constituens, sanguine suo
sacramentum substantiam corporis confirmavit.*

Confirmatur amplius: Christus verbum illud
præstantissimum omnium Sacramentorum in-
stituit, ut fatentur Calvinistæ: At Sacramenta,
cùm sint Ecclesiæ bases & fundamenta, minime
debent tropis & obscuris verbis implicari, ut
gravissimi erroris circa eorum usum deest occa-
sio. Unde Circumcisio clarissime instituitur Exod. 10.
& 17. & comestio agni Paschalis Exod. 12. & in
toto Levitico, ubi tot sacrificia & expiationes,
hæcque sacræ ceremoniæ instituntur, ut re-
ferre est vocem ullam metaphoricam. *Matthæi
quoque ultimo, Christus Baptismi usum & præ-
ceptum, propriis ac perspicuis verbis declaravit:
Quis ergo sibi persuadeat, ipsum in institu-
endo & tradendo primario legis Evangelicæ Sa-
cramento, obscure & tropicè loquutum esse, &
verba illa, Hoc est corpus meum, non in sensu pro-
prio, sed figurativo usurpasse? Forè (inquit
Hilarius) qui verbum est, & qui veritas est, non
veranescivit? & qui sapientia est, in stultitia con-
travit? & qui virtus est, in ea fuit infirmitas, ut
eloqui quæ vellet intelligi.*

Addo quod quando Christus verba illa pro-
tulit, tunc morti erat propinquus, & ultimum
vale dicebat Discipulis: Solent autem homines
jam morti proximi, & ultimum vale dicentes
amicis suis, perspicuis verbis uti, & non metaphoris.
Ergo idem de Christo sentiendum est. Unde
egregiè Augustinus: *Cum verba novissima
panis morientis audiantur iurari ad inferos, non
dicit esse mentitum, & impius iudicatur hoc
forè illa contempserit, Quomodo ergo
iram Dei, si vel non credentes, vel contem-
pserimus verba novissima & unius finis Dei?*

Dominum nostrum ac Salvatorem, & iturum ad celum, & inde profecturum, quis ea negligat, quis observet; & inde venturum, ut de omnibus iudicet.

Quartò, Tropi & figuratæ locutiones non sunt nec debent esse usus, nisi vel ad ornatum, aut amplificationem sermonis, ut in concionibus fieri consuevit, vel ad occultandum sensum: Sed tropus in illis quatuor Christi vocibus, *Hoc est corpus meum* nec esset ornamento, nec amplificationi, ut patet, sed confusio, neque debuit apponi ad occultationem sensus, quia tunc Christus erat cum solis Apostolis, quibuscum privatum, ut amicus amicis, ut magister discipulis, familiari colloquio, abique ambagibus, distinctè mysteria pandebat; unde & dicebat Luca 8. *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei, tatis autem in parabolis;* & Joan. 15. *Iam non dico vos servos, sed amicos; quia omnia quacunque audivi à Patre meo, nunc feci vobis.* Propter quod cap. 16. dicebant ei Discipuli: *Nunc palam loqueri & proverbium nullum dicis.* Adde quod, ubi Apostoli non intelligebant figuratum sermonem, interrogabant Dominum, ut patet Matth. 15. *Edificare nobis parabolam istam;* & tamen quoad præsens mysterium, nullus eum interrogavit, quia se habet perspicue locutus erat.

Quintò, Consueverunt Evangelistæ mutuas tibi operas tradere, ut quod ab uno obcurius est traditum, id aliis clariùs enarret: hinc Joannes Baptista, Elias à Matthæo nuncupatur, sed ut quis sit sensus dignoscatur, subiungit Lucas: *Veni Ioannes in virtute & spiritu Elie.* Quod verò à Luca dictum est, eiectionem fuisse demonium in digito Dei, à Matthæo in Dei spiritu exponitur. Joseph, Christi Pater non semel scribitur, sed ne falleremur dictionis ambiguitate, Lucas addidit, *ut putabatur.* Matthæus & Marcus accusatum Christum memorant, quia dixisset, *Solvite templum hoc, & in triduo reedificabo illud;* sed quia de quo templo locutus esset, reliquerant incertum, id minimè reticendum Divus Joannes putavit, & de templo corporis suum debere intelligi significavit. Et tamen loquentes de institutione Eucharistiæ, ejusque historiam narrantes, nullus eorum interpretatus est dictum alterius, utendo verbo significat, aut nomine figuræ vel signi, sed unanimi consensu ut sunt ubique verbo est, & vocibus corporis & sanguinis. Ergo verba illa non debent in tropico & figurativo exponi.

Denique testimonia Scripturæ quibus aliorum mysteriorum quæ Sacramentarii nobiscum admittunt, veritas ostenditur, non apertius eam declarant, quàm verba illa, *Hoc est corpus meum*, tealem corporis Christi sub speciebus panis existentiam ostendunt: Ergo sicut Sectarii alia testimonia in sensu typico & figurativo non audent exponere, ita nec istud in illo sensu debent interpretari. Consequentia patet; Antecedens verò probatur primò de mysterio Trinitatis. Ex eo colligunt Sectarii nobiscum, Personas Divinas eandem numero habere naturam, quòd Filius loquens de Patre, & de seipso, dicat: *Ego & Pater unum sumus*, Joannes loquens de tribus personis, hæc scribat: *Hi tres unum sunt.* Illa autem duo testimonia non magis aperta sunt pro unitate in natura, quàm hæc verba, *Hoc est corpus meum*, pro reali præsentia corporis Christi in Eucharistia: unde Arriani ea interpretabantur de unitate præcisè quoad effectum, & varia loca Scripturæ arripiebant ad confirmationem suæ

Tom. V.

interpretationis, multò opportuniùs, quàm ea quibus Calvinistæ abutuntur, ad eludendam veritatem horum verborum, *Hoc est Corpus meum*; dicebant enim loca illa de unitate naturæ debere intelligi, sicut intelligitur iste Actorum 4. *Credentium erat anima una, & cor unum.* & illud Joan. 17. *Ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut nos unum sumus.* Quoad mysterium verò Incarnationis idem probatur: nam ex illo loco, *Verbum caro factum est*, unde colligitur, non magis constat verbum nostram naturam verè, realiter, & non tantum quoad speciem sive apparentiam sumpsisse, quàm ex isto, *Hoc est Corpus meum*, constet, Corpus Christi realiter esse præsens in Eucharistia; imò prior locus de Incarnatione, magis patet figuris quibus Marcionistæ & alii antiqui hæretici abutebantur; dicebant enim locum illum explicandum esse de assumptione non veræ carnis, sed phantasticæ, si-ve secundum apparentiam, juxta illud ad Philipenses 2. *In similitudinem hominum factus, & habitum inventus ut homo.* Triumpharent certè Sacramentarii, si similem locum possent nobis objicere pro suis tropis in mysterio Eucharistiæ. Denique quoad mysterium resurrectionis idem suadetur, ex eo quod idè Calvinistæ colligant nobiscum ex Scriptura, futuram corporum nostrorum resurrectionem, quia Apostolus dicit quod *mortui resurgent incorrupti*: ille autem locus magis patet figuris quibus utebantur Originistæ, quàm iste, *Hoc est Corpus meum*, pateat tropis quibus Calvinistæ conantur eum explicare. Nullus item est Scripturæ locus, qui istorum explicationi ita faveat, sicut in specie favere videbatur Originistis locus iste alius Apostoli: *seminatur corpus animale, resurget spirituale*: quemadmodum enim *ly, seminatur*, figuratè explicandum est, ita etiam sumendum videtur, *ly, resurget*. Concludamus ergo cum Fulberto Carnotensi Episcopo Epist. 1. *Hoc sacramentum non est inanis mysterii Symbolum, sed Corpus Christi verum.* Nullus locus dubietati relinquitur, quando ille ipse qui auctor est muneris, testis est veritatis. Addamus istud S. Gaudentii tract. 2. in Exodum: *Quod annuntiatum est credas, quia quod accipis, Corpus est panis illius celestis, & sanguis est illius sacræ vitis.* Nam eam panem consecratum & vinum Discipulis suis porrigeret, sic ait: *Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus.* Cre- damus queso cui credidimus. Nescit mendaciū veritat.

ARTICULUS III.

Veritas Catholica probatur ex traditione.

Secunda probatio Catholicæ veritatis de reali præsentia Christi in Eucharistia, sumitur ex perpetua & nunquam interrupta traditione, ab Apostolis ad nos usque, continuâ successione, per manus Majorum delatâ, quæ in omni ætate & sæculo viguit.

Primus oculatus hujus traditionis testis sit Beatus Andreas Apostolus, qui (ut in ejus vita ab ejus Discipulis conscripta refertur) Egæ Proconsuli, ut diis suis immolaret hortanti, respondit: *Ego omnipotenti Deo, qui vivus & verus est, quotidie immolo, non taurorum carnes, nec hircorum sanguinem, sed immaculatam agnū in altari, cujus carnes, postea cum omnis populus credentium manducaverit, agnus qui sacrificatus est, integer perseverat, & vivus.* Hujus-

2

modi